

Deset let delovanja

Gledano s časovne razdalje obdobje desetih let ne pomeni veliko, saj so za zgodovinsko vrednotenje dogodkov in dogajanj običajno zanimivejša obdobja, ki trajajo vsaj več desetletij, če že ne stoletja. Za Združenje vojaških gornikov Slovenije pa je to kratko obdobje delovanja vendarle pomembna prelomnica in priložnost za pregled in predstavitev opravljenega dela ter pogled na delovanje in razvoj združenja v prihodnje.

Slovenci smo lahko upravičeno ponosni na svojo vojaško gorniško šzgodovino. Uradno se je začela 11. aprila 1917 s preimenovanjem dotedanjega 27. domobranskega polka Avstro-ogrške vojske v 2. gorski strelski polk (K. k. Gebirgs-Schützenregiment Nr. 2). Polk je bil najbolj slovenska enota avstro-ogrškega vojaštva s kar osemindesetimi odstotki moštva slovenske narodnosti. Zgodovinski lok se od slovitega »slovenskega« 2. gorskega polka pne preko 1. planinskega polka Vojske Kraljevine Jugoslavije v obdobju med svetovnimi vojnami, v katerem so strokovno častniško jedro tvorili Slovenci, do NOB in partizanskih smučarskih enot. V povojnem obdobju nastajanja novih planinskih enot JLA so inštruktorsko jedro spet tvorili Slovenci. Slovenska TO je bila v strukturi oboroženih sil SFRJ kakovostna posebnost tudi zaradi svojih alpskih izvidniških vodov, ki so se vsi po vrsti izkazali tudi v vojni za slovensko samostojnost 1991.

Ustanovitev Združenja vojaških gornikov Slovenije je logičen del in nadaljevanje naših nacionalnih vojaških gorniških tradicij. V 66. številki časopisa Slovenska vojska, z dne 30. 9. 1994, najdemo zapis Mihe Rauterja z naslovom Kongres Mednarodne federacije pripadnikov gorskih enot. Rauter piše o zasedanju federacije IFMS v avstrijskem Feldkirchu na Vorarlberškem med 7. in 11. septembrom 1994. V poudarjenem okvirčku članka je pripis: »Predlagamo, da Zveza slovenskih častnikov ustanovi sekcijo pripadnikov gorskih in alpskih enot Slovenije.« Kmalu zatem je bila Gorska sekcija ZŠČ tudi zares ustanovljena in hitro se je uveljavila v Mednarodni federaciji vojaških gornikov (IFMS). Posledično je bila Slovenija na XV. Kongresu federacije v Polanica-Zdroju na Poljskem sprejeta v polnopravno članstvo IFMS. Na XXII. Kongresu IFMS v švicarskem Gwattu (Thun) je slovenska delegacija sprejela pobudo za organizacijo Dnevo IFMS 2007 v Sloveniji, ki naj bi jih izvedli v okviru tradicionalnega 22. Spominskega pohoda na Triglav. Dneve IFMS 2007 na Triglavu smo uspešno izvedli in na zaključku triglavskega pohoda na Rudnem polju je naša mednarodna družčina triintridesetih vojaških gornikov iz Francije, Italije, Nemčije, Španije, Švice in Slovenije požela spontan aplavz. V tridnevnem druženju pod Triglavom so se spletla nova prijateljstva in vzniklo je mnogo novih pobud, tudi tista o preoblikovanju Gorske sekcije pri ZŠČ v samostojno nacionalno združenje vojaških gornikov s kolektivnim članstvom v krovni organizaciji ZŠČ. Iniciativni odbor za ustanovitev združenja je sestavljalo nekaj članov iz organizacijskega odbora Dnevo IFMS 2007, vključili pa so se še nekateri novi. Triindvajsetega novembra 2007, na dan generala Maistra, se je v takratnem Centru za obrambno usposabljanje v Poljčah na Gorenjskem zbralo osemindeset ustanovnih članov in ustanovilo Združenje vojaških gornikov Slovenije. Sprejet je bil statut, imenovani so bili organi združenja in prvič je bil razvit prapor. Vsekakor ne gre pozabiti iskrene podpore in pomoči takratnega vodstva ZŠČ ob ustanovitvi združenja. Na temeljih sloven-

skih vojaških gorniških tradicij in spoštovanja ciljev IFMS smo se v združenju zavezali vrednotam, kot so prizadevanja za mir, spoštovanje človekovih pravic, varovanje gorskega sveta in ohranjanje spomina na padle vojake v gorah. Ob povsem organizacijsko-tehničnih dejavnostih je bilo treba pripraviti tudi vrsto simbolnih rešitev, ki imajo daljnosežno veljavo: temeljni akt – statut, emblem združenja, prepoznavno pokrivalo, kokardo, prapor, himno, spletno stran ..., predvsem pa vzpodbuditi konkretne dejavnosti. S statutom smo želeli poudariti vrednote vojaških gornikov in združenja. Simbole združenja je bilo treba uskladiti z zapisanimi vrednotami, oboje pa prilagoditi statutu in običajem v IFMS. Tako kot so postali pripadniki gorskih enot naše vojske sivo obarvani, je posledično tudi naše združenje obarvano sivo. Za izpostavljeni lik svojega emblema smo izbrali gamsa, kralja gorskih višav, ki nikogar ne ogroža, neomajno pa brani svoj gorski življenjski prostor, poleg gamsa pa še cepin, ki ponazarja zimske dejavnosti v gorah, ter vrv, simbol povezanosti in iskrenega tovarštva med gorniki. Planiki v emblemu predstavljata vrednoto varovanja gorske narave. Na prapor združenja smo svojemu emblemu na drugi strani dodali še emblem IFMS, katere član smo od leta 1999. Ob razvitju prapora je posebno pozornost izzval posebej oblikovani drog prapora, s katerim smo plapolanje prapora prilagodili vetrovnim razmeram v gorah. Himna združenja je nastala že po formalni ustanovitvi. Gospod Čemažar se je z veseljem odzval prošnji in napisal besedilo za našo himno, ki jo je občuteno uglasbil Jože Tišler - Frona, pevovodja naših gorščakov, kot jih je na ustanovnem občnem zboru združenja v zanosnem nagovoru nehote »krstil« Srečko Tušar. Prvič so zapeli ob pripravah na blejski kongres IFMS 12. februarja 2009. Moški pevski zbor Gorščaki s svojim petjem bogati, združuje in na poseben, vsem razumljiv način osmišlja delovanje združenja in prav tako pomembno prispeva k njegovi prepoznavnosti. Zato mora biti, tako kot doslej, naša skrb usmerjena v negovanje pevske kulture, da bodo nastopi pevskega zboru odmevni in bodo še naprej bogatili različne prireditve doma in v prihodnje tudi v tujini. Čeprav je z vojaškega zornega kota ta dejavnost navidezno manj pomembna, sta nadaljevanje in spoštovanje pevske tradicije, ki sega še v čase nastopov partizanskih pevskih zborov in pevskih skupin pred njimi, zagotovo dokaz narodove samobitnosti in ponosa. Gorščaki so zato v današnji samostojni Sloveniji in v obdobju miru, ki naj traja, nenadomestljiv del našega združenja.

Z vrsto dejavnosti je združenje sčasoma postajalo vse prepoznavnejše tako doma kot tudi v tujini. Na 2. Mednarodnem festivalu gorniškega filma, februarja 2008 v Cankarjevem domu, smo pripravili razstavo o slovenskem vojaškem gorništvu in mednarodni simpozij ter izdali svojo prvi bilten. Prvič smo izvedli zdaj že tradicionalno letno turo na Ljubelj in ob tej priložnosti izdali odmevno publikacijo Vrh Ljubelja smo u šanč-h stal'. Na teh osnovah je kasneje nastala tudi Študijska skupina, katere temeljna izhodišča in silnice izhajajo iz številnih dogodkov, ki so se v preteklih in polpreteklih časovnih obdobjih odvijali na slovenskih tleh in tudi širše v svetu. Vendar pa raziskovanje naše zgodovine, ki naj bi jo iztrgali iz pozabe ter predstavili novim, predvsem mladim generacijam Slovenk in Slovencev, še ni končano. Od tod prizadevanja za odstiranje še neznanega in razkrivanje novih dejstev in resnic, ki so povezane s posameznimi dogodki na naših tleh pa tudi z dogodki, ki segajo preko naših meja. Temu so bili namenjeni različni posveti, okrogle mize, predavanja in strokovne obravnave. Naj navedemo posvet o Lojzetu Udetu in Rudolfu Badjuri, o vojaškem gorništvu in smučanju, o dogodkih na Ljubelju, o dogodkih iz 1. svetovne vojne, o Savski liniji in Ortigari, o partizanskem Cerknem, o Mangartski tekmi, če omenimo le nekatere izmed številnih dejavnosti.

Številni člani združenja so se kmalu po ustanovitvi združenja začeli udeleževati zdaj že tradicionalnih srečanj vojaških gornikov Adunata Nazionale v Italiji, pohodov na Arihovo peč na avstrijskem Koroskem, slovesnosti v Hoher Brendtnu na Bavarskem, na Debeli Griži, v dolini Zajzera in na gori Ortigara v Italiji kot tudi kongresov IFMS v Zakopanah (Poljska), Jaci (Španija), Chamonixu (Francija), Garmisch-Partenkirchnu (Nemčija) ... do zadnjega, ki je lansko leto potekal v Innsbrucku v Avstriji. Po desetletjih zgodovinske zadržanosti smo vzpostavili sodelovanje z avstrijskim združenjem Khevenhüller 7er Bund iz Celovca, potomci polka, v katerem je služilo tudi na stotine slovenskih vojakov. Gostili smo jubilejni 25. kongres IFMS na Bledu, ki je prvič potekal sočasno s letnim (44.) srečanjem vojaških gorskih šol IAMMS, kar ocenjujemo kot posebno izkazano čast našemu združenju. Ponovno smo se dokazali kot uspešen soorganizator kongresa IFMS v Italiji in Sloveniji in letos kot organizator Dnevo IFMS 2017 v Sloveniji. Pomembno in opaženo je naše vsakoletno sodelovanje na različnih športnih in spominskih prireditvah, kot so Partizanske smučine v Cerknem, državno prvenstvo ZSČ na Golteh, tradicionalni pohod na Triglav, Pohod spomina na Krn ... V tem obdobju je postal generalni sekretar IFMS član slovenske nacionalne organizacije, brigadir Bojan Pograjc, prvič je naše združenje prevzelo mentorsko vlogo novemu združenju, črnogorskemu vojaško-gorniškemu klubu Kape-tan. Z našo pomočjo je na 28. kongresu IFMS v Gorici (Italija) Črna gora postala deseta polnopravna članica mednarodne federacije. Kot člani IFMS smo vzpostavili tesno sodelovanje z ameriško organizacijo vojaških gornikov 10th Mountain Division Association, ki se je zlasti okrepilo pri raziskovanju divizijske smučarske tekme na Mangartu 3. junija 1945. Z vsemi omenjenimi dejavnostmi si je združenje ustvarilo velik ugled tudi med drugimi članicami Mednarodne federacije vojaških gornikov, zato si prizadevamo, da ostanemo gonilna in vplivna članica znotraj IFMS tudi v prihodnje. Podpiramo vse nove kandidate, ki bodo izpolnjevali pogoje za članstvo v mednarodni federaciji, in jim bomo s svojimi izkušnjami in znanjem pomagali na poti do polnopravnega članstva. Zavedamo se, da je mednarodno sodelovanje temelj in osnova za boljše spoznavanje in razumevanje delovanja združenj ter za vzpostavitev konkretnih oblik sodelovanja. Sleherna društva, organizacije ali združenja imajo ob ustanovitvi kratkoročne cilje in manj ambiciozne načrte. S časom, razvojem in notranjim izgrajevanjem ter utrjevanjem pa začetni cilji in ambicije prerastejo v zahtevnejše ter višje cilje. To je naravna pot razvoja, ki velja tudi za naše združenje. Od začetnih razvojnih korakov je združenje postopno nadgrajevalo svoje delovanje in se lotevalo vedno zahtevnejših projektov ter bolj sestavljenih nalog. Delo, ki je bilo opravljeno v teh desetih letih, je res obsežno. Zavedati se moramo, da gre za združenje, ki deluje na prostovoljni bazi. Uspešno je bilo izvedenih veliko nalog iz letnih načrtov dela prav zaradi entuziazma, včasih tudi trme, prostovoljstva, pripadnosti združenju in pripravljenosti članov, da ponesejo ime združenja ne samo po Sloveniji, ampak tudi širše po svetu. Avtomatizem delovanja, samozadovoljnost in neinovativnost nas lahko hitro privedejo do nezainteresiranosti članstva za delo v združenju, s tem pa tudi do stagnacije delovanja združenja, kar pa moramo z vsemi silami preprečiti. Zato je dolžnost vseh nas, ki danes delujemo in vodimo združenje, da nadaljujemo delo, ki so ga zastavili ustanovni člani pred desetimi leti v Poljčah!

KAKO BOMO TO DOSEGLI?

Predvsem z nadaljevanjem in podporo tistim dejavnostim, ki so se že do sedaj pokazale kot povezovalne, vsebinsko zanimive tudi za širši

krog našega članstva in ki v celoti podpirajo vrednote in naloge, zapisane v statutu našega združenja. Pri tem bomo odprti za vse nove predloge, ideje in pobude članstva, saj je namen našega delovanja tudi, da lahko vsi člani s svojimi pobudami ustvarjajo in vplivajo na delovanje in razvoj združenja. Zagotovo bomo lahko te naloge v prihodnje uspešno uresničevali s še tesnejšim povezovanjem in sodelovanjem s Slovensko vojsko, še posebej s 132. gorskim polkom, in Natovim Centrom odličnosti za gorsko bojevanje, s katerima nas povezujejo tradicija in zgodovina gorništvu, bojevanja v gorah, spoštovanje in negovanje vojaške tradicije ter skrb za gorsko naravo. Pri tem si bomo še nadalje prizadevali, da bi se nam v čim večjem številu pridružili pripadniki stalne sestave Slovenske vojske, ki spoštujejo te vrednote in jim gorništvu ni samo služba, temveč tudi način življenja. Prioritetna naloga ostaja tudi vključevanje mlajše populacije v naše vrste, ker so prav oni nosilci svežih idej, novih pogledov, spoznanj in vedenj na področju gorništvu.

Prav tako je pomembno, da nadaljujemo in še okrepimo sodelovanje s svojo krovno organizacijo ZSČ ter z združenji in organizacijami, s katerimi nas povezujejo skupne vrednote in vsebine delovanja, saj je na tem področju veliko možnosti za posredovanje izkušenj in strokovnega znanja, ki ga vsi skupaj premoremo. V tem kontekstu naj omenimo sodelovanje in povezovanje s Planinsko zvezo Slovenije (PZS), s katero nas združujejo številne dejavnosti v planinskem svetu in gorskem svetu. Tudi razmislek o skupnih projektih ima svojo osnovo v vsebinskih in organizacijskih temeljih obeh organizacij, saj smo številni člani združenja hkrati tudi člani posameznih planinskih organizacij oz. društev. Možnosti za sodelovanje vidimo tudi v sodelovanju študijske skupine ZVGS in Raziskovalne skupine PZS. Med obema skupinama je mogoče najti še neraziskane ali premalo raziskane vsebinske segmente ali tematska področja, ki so povezana z življenjem in gibanjem v planinskem in gorskem svetu. Smiselno in pomembno je tudi povezovanje in sodelovanje z Gorsko reševalno zvezo Slovenije (GRZS). Kar nekaj članov našega združenja je uglednih gorskih reševalcev, ki svoje znanje uspešno vključujejo tudi v delo ZVGS. V tem okviru izpostavljamo še svojo željo in pričakovanje po tesnem sodelovanju s Slovenskim planinskim muzejem v Mojstrani in Slovenskim smučarskim muzejem v Trziču. Okrepili bomo sodelovanje z lokalnimi skupnostmi, predvsem iz krajev, od koder prihajajo naši člani, in tudi s tistimi, ki si želijo tovrstnih oblik sodelovanja ter izražajo interes za povezavo z ZVGS. Ena od možnih poti za promocijo naše dejavnosti so poleg posvetov, okroglih miz, raznih predstavitev, objavljanja na spletu tudi različni pisni strokovni prispevki, ki naj sežejo širše, torej v še druge strokovne ali laične javnosti. S tem bomo razširili krog prepoznavnosti, hkrati pa je naše združenje odprto za pridobivanje in vključevanje novih članov. Prepričani smo, da bo naslednjih deset let delovanja našega združenja prav tako uspešnih in plodnih, saj imamo za to kar nekaj argumentov, ki upravičujejo ta pričakovanja. Predvsem gre za pripravljenost in željo naših članov pomagati in sodelovati pri uresničevanju vseh načrtovanih nalog, ne glede na odrekovanja in prosti čas, ki ga v ta namen porabijo. To so člani, ki so s srcem in z dušo predani združenju, slovenskim goram in gorništvu, saj se zavedajo, da le s skupnimi močmi ter sodelovanjem lahko dosežemo in uresničimo vse, kar si zastavimo. Prav zaradi njih bo tudi v prihodnje Združenje vojaških gornikov Slovenije ostalo prepoznavno in spoštovano med vsemi tistimi, ki jim gore in gorska narava pomenijo nekaj najlepšega. To je dragocenost, ki nam pomeni vse, kar si lahko želimo in potrebujemo!

Slavko Delalut